

DET ÄR DAGS ATT VÄLJA SIDA NU

ANTECKNINGAR FRÅN NÅGON
ANNAN STANS

Torkel Stål

FREE PRESS

DET ÄR DAGS ATT VÄLJA
SIDA NU

ANTECKNINGAR FRÅN
NÅGON ANNAN STANS

O2O FREE PRESS

For more information about the Free Press project, visit:
<http://freewords.org/freepress>

Det är dags att välja sida nu and Anteckningar från någon annan stans © 2006 Torkel Stål. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 2.5 License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/> or send a letter to Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

DET ÄR DAGS ATT VÄLJA
SIDA NU

ANTECKNINGAR FRÅN
NÅGON ANNAN STANS

Torkel Stål

DET ÄR DAGS ATT VÄLJA SIDA NU

I ett inlägg i Kulturnyheterna någon gång i höstas påstod en känd konstkritiker att dagens konstvärld riskerar att bli för förskönande. Arbus-, Model-, Strömholmutställningen på Moderna museet hyllades för dess fokus på det ”fula”. Ungefär samtidigt kritiserades en ung svensk konstnär för att hon inte var tillräckligt radikal. Liknande uttalanden hör man hela tiden. Det är som att dagens konstkritiker lever i en annan tid. De förstår inte längre konsten de kritiserar. Och konstdebatten har aldrig varit tråkigare. Eller rättare sagt, den existerar inte.

Konstnärerna själva vet inte var de står. Det är ingen som skriver några manifest längre. Det är liksom ingen som vågar. För vi som har vuxit upp i postmodernismen vet att det är korkat att tro att man kan komma med något nytt. Det har blivit ett ideal för konstnärer att inte veta vad de håller på med. Det är så mycket intressantare (enkla) att låta publiken avgöra det själva.

Problemet är bara att publiken inte bryr sig. Vilket inte är så konstigt i och för sig. Hur kul är det egentligen att se på någon som inte ens vet vad han/hon gör? Dagens konstklimate är helt dött. Ingen tycker något. Det är inte ens någon som inser problemet. Alla är överens om att det är pretentiöst att komma med idéer.

Just därför förstår varken kritiker eller konstnärer att deras ideal är gamla och passerade. När de utgår ifrån att bra konst ska vara ful och radikal och chockerande så har de inte bara en konservativ syn på skönhet (att det avvikande kan vara vackert reflekterar man inte ens över), de lever dessutom kvar i modernismens tankar. Trots alla dekonstruktioner ifrågasatte aldrig postmodernismen formeln bra konst = politisk konst. Visst, den marxistiska konsten ifrågasattes kanske. Men den ersattes bara av en konst som var minst lika politisk och samhällsinriktad. Hallå

liksom, högerpolitik är också politik. Andy Warhols kommersialism var lika mycket samhällskritik och ideologi som allt annat. Även om kritiken denna gång kom från ett nytt håll. Efter Andy Warhol förändrades visserligen konsten igen. Men den övergav aldrig sitt samhällsintresse utan återgick istället till en förnyad tro på konstens politiska potential. Det enda nya den här gången var att nya politiska frågor om kön, etnicitet och postkolonialism introducerades. Så tog den politiska korrektheten över och nu är konsten tråkigare än någonsin.

Även om Warhols politiska provokationer kan framstå som motpolen till dagens politiska korrekthet, så handlar det i grunden om samma sak. Det handlar i båda fallen om ett avståndstagande från det personliga. Under hela 1900-talet har det subjektiva fått ta ett steg åt sidan medan marxism, kommersialism, feminism, homosexualism eller multikulturalism fått huvudrollen. Resultatet har blivit en konst som antingen är ytligt korrekt eller förutsägbart trotsig. Ingen blir berörd och ingen bryr sig.

Samtidigt som den moderna/postmoderna konsten har misslyckats med målet att nå folket, har folkets egen populärkultur istället tagit över konstens roll. Populärkulturen har blivit allt mer komplex och även om många klagar på dess ytlighet och förfall så rymmer den idag också uttryck som slår konsten både i betydelse och konstnärlighet. Det är inom populärkulturen som man idag finner den klassiska konstens glamour och skönhet. Det är också i populärkulturen som man finner folkets röst. Just den röst som den moderna/postmoderna konsteliten försökt men aldrig lyckats förmedla. Och viktigast av allt: det är inom populärkulturen som man finner personliga uttryck som inte känns arrangerade eller tillgjorda. Vem betydde egentligen mest, Nico eller Andy Warhol?

Den samtida populärkulturen påminner en också om att det går att vara politisk utan att bli tråkig. Madonnas framföranden av *Like a virgin* under *Blonde Ambition*-turnén och hennes release av *Erotica* utvecklades till exempel till provocativa och politiska händelser. Men de var det också på allvar. Det var liksom inte Madonna som höll i pekpinna. Det handlade om någonting mer än en strategisk, påklistrad pose. Det kändes som att Madonna faktiskt menade vad hon sa.

Sedan sextioalet har konsten på olika sätt försökt att efterlikna populärkulturen. Idag handlar det inte längre om popkonstens direkta plagiat utan om konst som mer respektfullt tar inspiration från populärkulturen. Det är egentligen inte populärkulturens bilder man kopierar utan dess personliga och anspråkslösa utgångspunkter. I Sverige har bland annat Gunnel Wåhlstrand och Jockum Nordström vågat avstå från stora politiska projekt och istället ägnat sig åt inre tankar, minnen och begär. Resultatet är konst som innehåller starka känslor, humor och tragik. De tar tag i det oseriösa och inkorrekta. De berättar om livets hårda.

För en personlig konst blir också ett intresse för platser, tradition och historia viktigt. Den rotlösa globalismen har fått ett motstånd i Karin Mamma Anderssons konst där det nordiska landskapet och den svenska borgerligheten, föreningslivet och byråkratin möter punkens kalla estetik. I Jockum Nordströms konst där svenska förortsmiljöer, miljonprogram och radhusområden möter svensk folkkonst, natur- och nationalromantik. När Gunnel Wåhlstrand fördjupar sig i sin döda pappas liv genom fotografier från ett svenskt förflutet. När Pablo Pijnappel, med en annan användning av gamla fotografier, visar att dagens globaliserade värld inte behöver vara rotlös. Även ett internationellt liv består av personliga band till platser och människor.

Mot denna bakgrund hade *Moderna Utställningen 2006* kunnat bli en avgörande historisk vändpunkt. Så blev det inte. Resultatet var istället en splittrad tillställning där det gamla fortfarande dominerade. Den politiskt korrekta samhällsorienterade konsten fick fortfarande stort utrymme. Än en gång väcktes frågan vad det är för mening med politisk konst som inte uttrycker något nytt, som bara säger samma sak som alla andra, plockar poäng och slår folk på fingrarna. Man tänkte: är det verkligen konstens uppgift att vara Mona Sahlin?

Samtidigt innehöll utställningen också mer personliga och känsloladdade exempel. Karin Mamma Andersson, Johanna Billing, Camilla Carlsson, Nathalie Djurberg, Lisa Jeannin, Matti Kallioinen, Gunilla Klingberg, Oskar Korsár, och Tova Mozard lyckades alla förmedla någonting mer än bara politiska klyschor. Problemet var bara att ingen uppmärksammade splittringen. Ingen

funderade över vad som var bra och vad som var dåligt. Över vad som var nytt eller gammalt. Ovan nämnda konstnärer ersatte de politiska ståndpunkterna med inga ståndpunkter alls. Det var liksom ingen som skrev något manifest.

Moderna Utställningen blev därför ett osammanhängande spektakel som saknade både tema och idé. Man ignorerade och tonade ner något som hade kunnat bli en konflikt. Och resultatet blev en dötråkig utställning. För alla gillar ju konflikter, generaliseringar, polariseringar. Det är ju först när det händer någonting som konsten blir intressant. Om alla tycker likadant förlorar konsten sin betydelse. Speciellt i de fall när konsten inte ens är vacker eller glamourös.

En personlig konst är visserligen ingenting nytt. I alla tider har det funnits konst som väckt och uttryckt känslor. Men det är sällan som det personliga har varit ett uttalat ideal. Ibland har det tagits för givet, ofta har det glömts bort. En gång för länge sen försökte Walter Benjamin varna för politiseringen av konsten. Men ingen lyssnade. Istället har konsten bedömts utifrån dess politiska värde, utifrån dess förmåga att skapa något nytt på ett abstrakt, tekniskt plan. Resultatet är en allmänhet som tappat intresset för konst, en konstkritik som ställer fel frågor. Ingen reflekterar över det nya. Ingen väcker debatt. Och resultatet blir som vanligt att konsten förlorar. För det är liksom ingen som bryr sig.

ANTECKNINGAR FRÅN NÅGON ANNAN STANS

Idag kändes det verkligen som om hösten var på väg. Över stenplattorna i trottoaren låg det fullt med torra löv, det kändes inte längre varmt i luften. Molnen börjar bli mörka nu, som jag har väntat... Jag längtade tillbaka till en massa saker idag, det kändes precis som att allting var för sent. Den personen jag ville träffa svarade inte, och jag orkade inte träffa någon annan för det var ingen annan som hörde av sig - varför skulle jag då höra av mig till dem? För en gångs skull var jag inte alls hungrig bara lite sorgsen av musiken jag hörde när jag skulle äta. Och jag som hade sett fram mot hösten, kanske blir den inte alls som jag tänkt mig, kanske blir den istället precis som förra året.

Efter ett par dagar i Paris är jag kluven igen. Å ena sidan känslan av att vara i en RIKTIG storstad där utbudet av vackra män som faktiskt visar en uppskattning verkar vara obegränsat och fotomodeller sitter vid samma enorma kafébord som en själv och kvinnorna klär sig vackert men inte tråkigt som i... men å andra sidan känslan av att inte få luft och inte kunna uttrycka sig och längtan efter det rena, svala, luftiga Stockholm. Där folk kanske är lite mer osäkra och kanske inte alls lika självklara eller avslappnade. men ändå sympatiska på något sätt för vi talar ju trots allt samma språk. och jag är lat och jag orkar inte flytta eller lära mig franska. och Paris är säkert svinkallt på vintern men i Stockholm vet jag ju åtminstone hur man undviker kylan.

Just som jag helt oväntat hade börjat trivas i Stockholm och tänkte att jag kanske trots allt hörde hemma i den stan - just då reste jag till malmö och fick lite perspektiv - och kanske var det i det här fallet inte alls vad jag behövde. för i malmö är allt så där fulsnyggt så att man dör, som om man var i östeuropa eller italien eller kanske Aten. för malmö är inte bara det mest kontinentala i hela Sverige - ofta känns staden dessutom mer som mallorca eller tel aviv än som bryssel, paris.

och det är ju självklart något bra. man bara gick där och hörde medelhavstrance inombords. vi satt på vackra uteserveringar bland exotiska tjocka tallar och solnedgångar över havet, eller intill slitna tegelhus och gulbruna brandväggar med ful grafitti, och alltid med varsin öl framför oss. stockholm kändes så långt borta just då. ingen i huvudstaden svarade på mina sms. och vi gick förbi ett gatukök som sålde starköl och vin och skämtade om att ta ett årgångsvin till korven moset och räksalladen. men istället gick vi till en brasiliansk utomhusbar och intill dansade latinomännsikor salsa, fast inte vi. sen gick jag ensam hem i den varma natten och just då kändes allting så främmande, inte alls som att jag hörde hemma där. men när jag satt i bilen på väg hem hade jag fortfarande inte fått några sms från stockholm och plötsligt insåg jag att alltihop kändes så sorgligt, för kanske ändå är det lättare att trivas i malmö än någon annanstans - trots att folk såg snett på mig och verkade aggresiva ibland. kanske är lite spänning just det som jag behöver.

Att man tar upp jobbiga saker behöver inte betyda att man är en martyr. det beror ju helt på hur man gör det. Och jag mådde dåligt av värmen och för mycket alkohol, det var framförallt därför jag gick. Men jag var också lite irriterad över en viss persons beteende. varför ska alla vara så himla svåra att förstå? Istället för att berätta hur en viss person kände det så blev en viss person arg på mig för att jag inte visade några känslor. är inte det lite som att kasta sten i glashus? Jag gick hela vägen hem och på vägen hittade jag en tidning som jag började bläddra i för att tänka på annat än mitt illamående. jag kom förbi den delen som han brukar skriva i, just de sidorna som var ämnet för ett annat gräl mellan oss, och fastnade vid en recension som han hade skrivit. det kanske låter konstigt, men när jag läste den recensionen insåg jag att jag ändå gillar honom trots allt. jag hoppades lite att han skulle höra av sig - han har ju ändå mitt nummer. Men det gjorde han såklart inte.

Någon sa till mig att det är ute att röka. Jag svarade: "är det något som är ute är det väl en rökfri generation".

Idag när jag tog en promenad i skogen och kände mig som någon i Svindlande höjder eller Ett

rum med utsikt, ringde telefonen i min ficka. det var från socialen. de hade beslutat sig för att ge mig pengar till mat, hyra och till och med SL-kort. Min sommar är räddad! nu kan jag verkligen göra allt det där som jag drömt om. senare var det en volvo som tutade åt mig och mina systrar när vi gick på trottoaren. förmodligen var det åt dem och inte mig. det finns ju typ inga bögar i linköping. och verkligen inga som skulle visa det öppet genom att trycka på biltutan. visserligen kanske de tutade för att visa hat eller missnöje. men jag väljer att inte tolka det så. för övrigt finns det inte heller några kvinnliga bilförare i linköping. i så fall är de nog lesbiska.

Och inredningen var vacker med mycket rött och kanske körsbärsträ.

Vad är det med våren? det känns liksom alltid så här. jag är gladare än på länge. men också ledsnare. det är som att allting är som vanligt fast mycket STARKARE och alla småsaker blir STORA och varför frågade han inte om jag ville följa med? jag hade sex med någon som inte betydde något. och pratade med någon som faktiskt betydde något. sen vaknade jag mitt i natten i en pöl av svett. och jag älskar att cykla i solen. och jag älskar Nico. och jag älskar Hole. och allt det där får mig samtidigt att gråta.

Ibland känns det som att saker och ting håller på att klarna. Som att allting är självklart och man kan cykla och slipper åka tunnelbana. och jag har bokat resor och betalat räkningar och till och med lagt undan pengar. och ändå har jag flera hundra kvar. man ska inte prata om pengar, jag vet. det är ganska vulgärt. eller tråkigt i alla fall. men jag tänker ju ändå så mycket på det. för det gör mig orolig. i lördags sa en kompis till mig att hon var rasist, fast på ett charmigt sätt. och vi satt på en bar och jag drack först tre glas cola. och var tyst och störde mig lite på någon som satt vid vårt bord men som JAG inte kände. och han sa att jag inte sa något och fick det att låta som om jag var otrevlig. det kanske jag var. men då blev jag ännu mer sur. och den där mannen gillade hip hop och r n b och klagade på en tjej för att hon var otrendig och tjock. men jag tyckte hon var trendigare än honom i alla fall och sa att vi nog hade olika uppfattning om mode. sen sa en annan kompis att hon hade svårt för andra kulturer och vi åkte taxi en bit. men sen skulle man ställa om

klockorna och jag kunde ta tunnelbanan hem.

Jag är tydligen en sådan person som hoppar över allt jag planerat för att sedan bli ledsen över att inte ha någonting att göra. Åtminstone var jag sån idag. Istället gick jag omkring i den stickande kylan och tyckte det mesta var trist, tills en scen uppenbarade sig, och en bild skapades i mitt huvud. Plötsligt slog det mig hur fint det var med de mörka molnen, de ensamma människorna som stretade uppe på bron och höghusen där borta i skymningen. Sen gick jag hem och tänkte att en dag kanske jag kommer ha en digitalkamera och ett liv jag orkar leva.

Jag sitter ofta och ser på motorvägen utanför mitt fönster. Jag är glad att den finns där. Den påminner om att det trots allt finns liv omkring mig. Som en flykt från ensamheten som jag valt, men som ändå inte är självvald. Jag sitter här i buren som jag byggt åt mig själv och väntar på att MIN Paul Varjak ska låsa upp, och bli min räddning.

Nu ska jag spendera min allra sista eurosedel på en döner från snabbmatsvagnen med den korta tjocka glada turken. Han möter alltid livet med ett leende. Honom kommer jag att sakna.

Ibland tycker jag att Qx är världens bästa plats, för här får folk som betalar fulare sidor än de som inte gör det. Men kanske är jag bara på gott humör för att det fortfarande finns LSD kvar i min kropp. Tala inte om för mig att sånt är farligt och dåligt. Det vet jag redan. Jag är inte dum. Men ibland är det värt att ta risker för att få skratta. Ibland räcker det inte att folk har galna orange kläder för att man ska bli glad. Ibland är det precis tvärtom. Då kan det vara värt att inte kunna sova, flera nätter i rad. För det hade jag kanske inte kunnat i alla fall. Säg inte självklara saker. Det är förnedrande.

Jag brukar inte bli upprörd över sånt. Men ibland är det bara en sån dag. Som den dagen när jag nästan grät på tåget. Och nästan grät igen, när jag cyklat in i kvinnan på cykeln som välte och föll i gatan. Som sa att allt var bra fast jag såg att hon grät. Hon hade ju tårar i ansiktet och en vacklande röst. Hur kan folk vara så dumma? Inte är jag förvånad. men hur? Det är ju bara en film. Som ingen kommer se. Vad spelar det för roll om alla kommer tro att alla i ert land är bögar. Det är

det ingen som kommer tro. Men det hade bara varit bra. Bättre än det är nu. När alla kommer tro att alla i ert land är dumma i huvudet. Alla. Stackars ert land. För det finns ju en mening med krig som inte får hamna i dunkel. Meningen med kriget måste synas. I allas huvuden. Tårar i ansiktet och en vacklande röst. Kul liv, vi har.

I fredags rökte jag bong. Senare tog mina grannar med mig till klubb bisarr, verkligen. Det hela började lovande med att dörrvakten klankade ner på min outfit. När vi kom in överträffades mina värsta farhågor med råge. ALLA såg ut som skit. Alla var freaks. Minst en tredjedel av besökarna var över 40. Folk dansade sextigt/spexigt till grabbig/jobbig hip hop-musik. Det hela gjorde mig paranoid. Det kändes ungefär som i en amerikansk roadmovie, precis när man hamnat i machobaren mitt i ingenstans, där allt börjar gå utför. Jag gick på toaletten och slogs av tanken att jag säkert skulle bli nedslagen vilken sekund som helst. Jag beställde en öl, drack upp och gick hem.

I lördags natt var det en holländare som frågade mig om det inte fanns en stor "underground-scen" i Sverige, eftersom Army of lovers ju var härifrån. Jag förstod aldrig riktigt kopplingen, men tyckte att det var kul att någon för en gång skull associerade Sverige med något trevligt. Betydligt roligare än när folk börjar prata om Kent eller the Ark när de förstått att man är svensk. Och fantastiskt mycket finare än "Du måste vara van vid kylan". Senare när jag var på väg hem, och bussen som jag väntat på i ungefär en kvart äntligen kom, visade det sig att man i Amsterdam måste ha SPECIELLA nattbiljetter på bussen! Alltså, trots att jag hade strippenkaart (en slags remsa för buss och spårvagn) och allt, fick jag inte åka med. Jag blev så sur att jag planerade att sno en cykel (vilket jag förmodligen hade gjort om inte alla hade haft så stora lås). När jag kom till centralstationen var klockan 05.18. Mitt tåg avgick 05.17, det var en timme kvar till nästa tåg. Jag var så röksugen att jag höll på att dö, när jag träffade en hemlös man som räddade mitt liv. Han stod framför en godisautomat på perrongen och försökte (utan att lyckas) att få något ur den. Han hade en cigarett i munnen, och jag frågade om jag kunde få en. Han gav mig TVÅ, och jag gav honom alla mynt jag hade kvar. Han verkade riktigt nöjd med affären. I vilket fall sken han upp som en sol.

LICENSE INFORMATION

Det är dags att välja sida nu and Anteckningar från någon annan stans © 2006 Torkel Stål. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 2.5 License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/> or send a letter to Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

FREE PRESS

Free Press is an open-access publishing house initiated by Sal Randolph at Röda Sten contemporary art center in Göteborg, Sweden, September 16 - October 15, 2006.

For the duration of the project, Free Press will accept all kinds of writing from the public; contributions in any language can be as short as a single word or as long as an encyclopedia and can include any content. All participating manuscripts are published as printed books in the Free Press series, available in the project's library and reading room at Röda Sten, where events and discussions also take place. Additional copies are placed on shelves in local bookstores and libraries. Readers can download books from the website and order them at cost from an internet book printer.

For more information about Free Press, please visit <http://freewords.org/freepress>.

020 FREE PRESS

